

CHAITANYA DEGREE AND PG COLLEGE FOR WOMEN

DEPARTMENT OF SANSKRIT

CURRICULUM PLAN

SEM-I

Chaitanya Degree & P.G. College
for women, old Gajiwalka
Sanskrit - First Semester - I

प्रथम विभागः

① प्राचीन पद्य साहित्यम् (Unit-I)

① आर्यपादुमा भिवेकः

② शब्दरूपाणि → देव, कवि, भानु

③ धातवः - परश्मैपदिनः

① भव ② गच्छ ③ तिष्ठ ④ पश्य
लेखः ↓ with Examples

⑤ अस्ति

④ यन्धयः - ① यवर्णेदीर्घ सन्धिः
with Examples

② अथवाथाव सन्धिः
with Examples

⑤ समासः → तत्पुरुषः

① प्रथमा ② द्वितीया ③ तृतीया

④ चतुर्थी with Examples

द्वितीय विभागः (Unit-II)

① गद्य साहित्यम्
5. अशुक्लः वापुण्यैः इहैव फलमश्नुते

② शब्दाः → पितृ, धातृ, गो

③ धातवः → परश्मैपदिनः

लेखः ↓ with Examples
① भव ② गच्छ ③ तिष्ठ ④ पश्य
⑤ अस्ति

(4) सन्धयः (3) गुणसन्धिः

with Examples

(4) वृद्धि सन्धिः

with Examples

(5) समासः → (5) पञ्चमी (6) षष्ठी

(7) सप्तमी (8) नम्र तलुरुषः
with Examples

(1) प्राचीन पद्य साहित्यम्
अथक्षप्रश्नाः

(2) शब्दाः → रमा, मति

(3) धातवः → परस्मैपदिनः
↓

(6) भवः गोदः (3) तिष्ठ (4) पश्य
with Examples

(5) अस्ति

(4) सन्धयः → यणदेश सन्धिः

with Examples

इल सन्धिः

श्रुत्व सन्धिः

with Examples

(5) समासः → कर्मधारय समासः

(1) विशेषणपूर्वपद (2) विशेष्यपूर्वपद

(3) विशेषणोभयपद (4) उपमानपूर्वपद

with Examples

① गद्य साहित्यम्
6. शूद्रक वीरवरकथा - हितोपदेशः
- नाशयण पण्डितः

② धातवः → परस्मैपदिनः

विधिलिङ् with Examples
① भव ② गच्छ ③ तिष्ठ ④ पश्य

⑤ अस्ति

③ सन्धयः → सुब सन्धिः

with Examples
अनुनासिक सन्धिः
with Examples

④ समासः → ⑤ उपमानोत्तरपद

⑥ सम्भावनापूर्वपद ⑦ अवधारणापूर्वपद
कर्मधारय समासः
with Examples

द्विगु समासः

with Examples

द्वितीय विभागः (Unit-II)

① आधुनिक पद्य साहित्यम्

③ मेवाड राज्यस्थापनम्

② धातवः - परस्मैपदिनः

नृद् with Examples
① भविष्य ② गमिष्य ③ स्थास्य

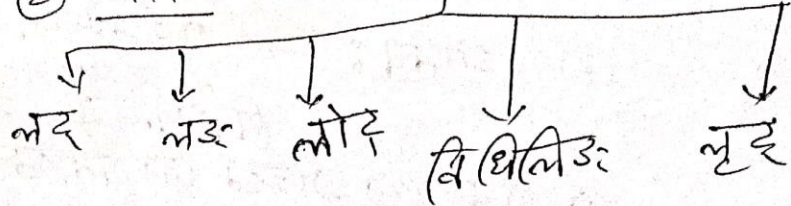
④ द्रक्ष्य ⑤ भविष्य

③ समासः → द्वन्द्वसमासः

द्वन्द्वः त्रिविधः with Examples

आधुनिक पद्य साहित्यम्

- ④ विवेकानन्द सूक्तयः
- ② धातवः → आत्मनेपदिनः

with Examples

- ① लभ
- ② भाष
- ③ मोद

SEM-II

Chaitanya Degree of P.G. College
for women, old Ejaipur
Sanskrit — Second semester - II

प्रथम विभागः (Unit-I)

① प्राचीन पद्य काव्यम्

① इन्दुमती स्वयंवरम्

② शब्दाः → नदी, तनु, वधू

③ धातवः → परस्मैपदिनः

① इच्छति ② लिख ③ करोति
④ क्रीणति ⑤ चोरय ⑥ कथय

④ सन्धयः → लल सन्धिः

अश्ल सन्धिः

इडागम सन्धिः (अनुनासिक दित् सन्धिः)
मु with Examples

⑤ समासाः → ① विभक्त्यर्थः ② समीप

③ समृद्धि ④ वृद्धि ⑤ अभावः ⑥ अशयः
(विनाशः) with Examples

तृतीय विभागः (Unit-III)

① गद्य काव्यम्

① अवन्ति सुन्दरी कथा — दशकुमारचरितम्

② शब्दाः → मातृ, फाल, वन

③ धातवः → परस्मैपदिनः

लृट्

लृङ्

Examples

एविष्यति, लेखिष्यति, कारिष्यति
ब्रूष्यति, चोरयिष्यति, मथयिष्यति
रोच्यते, अलिखते, अकरोत्
अक्रीणत्, अचोरयत्, अकथयत्

सन्धयः -

अनुस्वार सन्धिः

विसर्गसन्धिः - विसर्गोत्थि सन्धिः

विसर्गलोप सन्धिः

समासाः -

- (7) असंप्रति (अनौचित्यं)
(8) शाब्दप्रादुर्भावः (9) पश्चात्
(10) योग्यार्थे (11) क्रीप्सा

तृतीय विभागः (Unit-III)

गणकालोपम्

जारुदत्त चरितम्

शब्दाः - कारि, मथु

धातवः - परस्मैपदिनः

लोपः

विभक्तिः

इच्छत्, लिखत्, करोत्, क्रीणात्
चोरयत्, मथयत्

इच्छेत् , लिखेत् , कुर्वति
क्रीणीयात् , चोरयेत् , अधयेत्

सन्धिः -

विसर्गरेफ सन्धिः

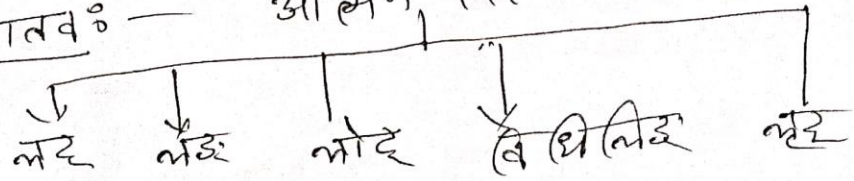
जष्म सन्धिः

समासाः -

- (12) अनतिवृत्ति (13) लेशः
(14) आनुपूर्व्य (15) शौगपद्य
(16) सामान्य (17) अन्त

तृतीयविभागः Unit III
राष्ट्रभाष्यम्
शास्त्रदेतयदितम्

धातवः - आत्मनेपदिनः

with Examples.

शुभ्र, वन्द, युद्

समासः -

लट् लृट् समासः -

द्विपद, लडुपद, सट्पूर्वपद, संख्योत्तरपद
संख्योभय, व्यतिहार, दिगन्तरत्न
with Examples.

SEM-III

Chaitanya Degree & PG College
for women, old Gajinbaka
Sanskrit — Third semester — III

प्रथम विभागः (Unit-I)

प्राचीन रूपक विभागः

मध्यमव्यायोगः

अलङ्कारः —

① उपमा लङ्कारः

② अनेकव्या लङ्कारः

महाकविशास्त्रकारः विभागः —

① पाणिनिः ② कौटिल्यः

व्याकरण विभागः —

शब्दाः — ① जनसूच

② वाच

③ मरुत

द्वितीय विभागः (Unit-II)

अनेकव्या लक्षणम्

अलङ्कारः —

③ उत्प्रेक्षा लङ्कारः

④ दीपकालङ्कारः

महाकविशास्त्रकारः विभागः

③ भरतमुनिः ④ शारविः

व्याकरण विभागः —

शब्दाः — ④ भगवत्

⑤ भवत्

⑥ पचत्

तृतीय विभागः (Unit-III)

उपनिषद् विभागः

अलङ्कारः -

⑤ अप्रस्तुतप्रशंसालङ्कारः

⑥ दृष्टान्तालङ्कारः

महाकविशास्त्रकारः विभागः

⑤ माघः ⑥ भवभूतिः

व्याकरणविभागः -

शब्दाः - ⑦ राजन्

⑧ मुनिन्

⑨ नामन्

तृतीय विभागः (Unit-III)

भगवद्गीता - ऋद्धान्तय विभागयोगः

अलङ्कारः -

⑦ उल्लेखालङ्कारः

⑧ अर्थान्तरन्यासालङ्कारः

महाकविशास्त्रकारः विभागः

⑦ शङ्कराचार्यः ⑧ दण्डी

व्याकरणविभागः -

शब्दाः - ⑩ विद्मस्

⑪ मनस्

⑫ अस्मद्

⑬ युष्मद्